

VIRKELIGHEDENS JAGT PÅ RØDE OKTOBER

I 1975 begik en politisk officer i den sovjetiske flåde mytteri. Han ville gentage historien fra 1905 og 1917, hvor besætningerne på russiske orlogsfartøjer opildnede arbejderne til revolution. Forsøget endte dog i fiasko og personlig tragedie

Han havde forberedt sig længe. I hans skab lå kassettebånd med optagelser af taler, som skulle afspilles over radioen. Og i hans sind var der ikke længere nogen tvivl – han måtte handle. Nu skulle den sovjetiske befolkningens øjne åbnes for styrets uduelighed...

Valerij Sablin var politisk officer om bord på den sovjetiske missilfregat *Storozhevoy*, der var en del af den sovjetiske østersøflåde. Politisk officer (*Zampolit*) blev kun de mest betroede officerer, og jobbet krævede en uangribelig tro på den sovjetiske samfundsmode. I flådens øjne var Valerij Sablin da også den perfekte politiske officer. Han kunne citere alle Lenins værker fra hukommelsen og kom godt ud af det med både skibets mandskab og

officerer. Inderst inde nærede han dog et ønske at omstyrte det sovjetiske samfund. Det samfund, han dagligt oplevede i Sovjetunionen, havde ikke mange lighedspunkter med Marx og Lenins visioner. I stedet for at frigøre borgerne var der blot kommet en ny overklasse, der var lige så undertrykkende, som zarens styre havde været før revolutionen i 1917. Det var på høje tid, at det sovjetiske samfund blev tvunget tilbage på kommunismens sande vej.

Svenskerne lyttede med

For de ansatte på den svenske militære lyttestation ved Östergarn på Gotland begyndte søndag den 9. november 1975 som en helt almindelig dag. FRA's opgave var

at opsnappe og analysere alle radio-signaler og andre elektroniske udsendelser fra Warszawa-pagtens enheder i det baltiske område. Normalt var dette et rutinearbejde, men ved sekstiden om morgenen begyndte radioerne på en række sovjetiske skibe i området at gløde. Noget var på færde i Østersøen.

Mytteriet om bord på *Storozhevoy* havde da været i gang i over ti timer. Lige efter klokken 19 aftenen før havde Valerij Sablin lokket skibets øverstbefalende, kaptajn Anatolij Potulnij, ned i forskibet og havde spærret ham inde. Derefter havde han sammenkaldt skibets officerer og orlogs-gaster og forklaret dem, at han havde overtaget kontrollen med fartøjet, og at han agtede at forlade havnen i den lettiske

Den Røde Oktober

Den russiske Revolution i 1917 fandt egentlig sted i november ifølge den gregorianske kalender, som man brugte i Vesten, men i Rusland fulgte man stadig den gamle julianske kalender. Derfor er de dramatiske begivenheder, hvor bolsjevikkerne erobrede magten, gået over i historien som "Den Røde Oktober". Mens Den Kolde Krig endnu rasede, udgav den amerikanske forsikringsagent Tom Clancy i 1984 sin debutroman "Jagten på Røde Oktober". Det var en teknothriller med CIA-analytikeren Jack Ryan i hovedrollen som manden, der skulle redde trådene ud, da kaptajnen på den avancerede sovjetiske atommissilubåd Røde Oktober forsøgte at hoppe af til USA.

Tom Clancy, hvis roman blev læst af bl.a. præsident Ronald Reagan og gjorde ham til en af de meste læste spændingsforfattere, var direkte inspireret af historien om Storozhevoy, da han skrev sin roman om Røde Oktober. Dengang troede amerikanerne nemlig, at Sablin havde forsøgt at hoppe af til Vesten i 1975. Først efter Sovjetunionens sammenbrud i 1991 kom det frem, at han i virkeligheden havde begået mytteri for at starte en ny revolution.

hovedstad Riga og sejle til Leningrad. Her skulle en ny revolution igangsættes ved at opildne folk i land – ligesom besætningen om bord på panserkrydseren *Potjomkin* havde forsøgt i 1905 og deres fæller på *Aurora* havde gjort med større succes i 1917.

Sablin havde sørget for at alliere sig med et par betroede folk på forhånd og var derudover bevæbnet med en pistol. Ingen af

Storozhevoy var et meget moderne krigsskib i 1975. Derfor frygtede Moskva, at Sablin skulle hoppe af til Vesten med den nyeste sovjetiske militærteknologi

de øvrige officerer forsøgte med magt at forpurre mytteriet, men lod sig frivilligt spærre inde af Sablin, der på denne måde sikrede, at de otte ud af seksten officerer, der ikke sympatiserede med hans forehavende, efterfølgende ville kunne undgå straf. Af de 165 værnepligtige om bord på *Storozhevoy* valgte langt hovedparten at følge Sablin.

Alarmeredskab

Klokken 23 lørdag aften havde *Storozhevoy* hævet ankeret og sat kursen mod Østersøen. Men først skulle der tilbagelægges 15 kilometer ad den smalle og befærdede Daugava-flod. Endnu før fregatten havde nået flodmundingen, var Moskva i alarmeredskab. Flådens øverste chef, admiral Sergej Gorsjkov, og forsvarsminister Grechko gik i panik og beordrede *Storozhevoy* sænket for enhver pris.

Herefter fulgte heftig aktivitet i luften og på havet i den østlige del af Østersøen. Det var de elektroniske signaler fra Il-38-efterfølgingsfly, Jak-28-angrebsfly og Tu-16-bombefly og større og mindre patruljebåde på jagt efter Sablin og *Storozhevoy*, den svenske lyttepost opfangede. Klokken ni søndag formiddag indhentede et par *Stenka*-patruljebåde fregatten. Kort

efter angreb de første Jak-28'ere, men flådens egne piloter nægtede at kaste deres bomber direkte mod *Storozhevoy*. Derefter satte forsvarsministeren flyvevåbnets Su-24'ere ind.

Henrettet

Klokken halv elleve blev *Storozhevoy* ramt af flere bomber, som beskadigede roret. Fregatten var da nået helt ud i Østersøen, og der var mindre end 100 kilometer til den svenske ø Gotland. Den sovjetiske ledelse troede, at Sablin ville hoppe af til Vesten og tog ingen chancer. Skibet blev bordet, Sablin blev arresteret, og kaptajn Potulnij, som selv var sluppet fri af sit fangenskab, overtog atter kommandoen.

Valerij Sablins revolutionsforsøg fejlede. Radiooperatøren om bord på *Storozhevoy* nåede at udsende Sablins revolutionære taler via radioen, men kom til at bruge en kodet militær frekvens, som ingen arbejdere i land kunne modtage. Ingen opdagede derfor forsøget på at vælte det sovjetiske styre. Hele besætningen fik disciplinære straffe, selv kaptajn Potulnij, og Sablin selv blev dømt for forræderi. I august 1976 blev han henrettet med et nakkeskud i kælderens under Lefortovofængslet i Moskva. ☞